

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 242/2012-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. septembra 2012 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka v konaní o sťažnosti Mgr. Z. I., Ž., zastúpenej advokátkou Mgr. D. V., S., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 148/96 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Mgr. Z. I. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 148/96 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Žilina prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 148/96 konal bez zbytočných prietáhov.

3. Mgr. Z. I. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 6 000 € (slovom šesťtisíc eur), ktoré je Okresný súd Žilina povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Žilina je povinný uhradiť Mgr. Z. I. trovy konania v sume 269,58 € (slovom dvestošesťdesiatdeväť eur a päťdesiatosem centov) na účet advokátky Mgr. D. V., S., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. III. ÚS 242/2012 z 13. júna 2012 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Mgr. Z. I. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 148/96.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. 1 SprS/486/2012 doručeným ústavnému súdu 2. augusta 2012, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„S vyjadrením sudkyne sa stotožňujem, nemám k nemu viac čo dodať, a preto ho zároveň považujem aj za stanovisko predsedu okresného súdu...“

Predmetná právna vec napadla na tunajší súd dňa 31. 01. 1996.

Na prejednanie a rozhodnutie mi bola pridelená s účinnosť od 16. 04. 2003.

Prvé pojednávanie nariadila predchádzajúca zákonná sudkyňa na 05. 02. 1997, ktoré bolo odročené na neurčito bez uvedenia dôvodu odročenia, v zápisnici je uvedené iba toľko, že sa nedostavila odporkyňa - sťažovateľka, ktorá ospravedlnila svoju neúčast'.

Ďalšie pojednávanie nariadila predchádzajúca zákonná sudkyňa až na deň 11. 03. 1999.

Od 05. 02. 1997 do 11. 03. 1999 nebolo vo veci urobené žiadne procesné úkony.

Pojednávanie nariadené na deň 11. 03. 1999 žiadala odročiť odporkyňa - sťažovateľka z dôvodu, že navrhovateľ má absolvovať nariadenú ochrannú psychiatrickú liečbu pre zistenú duševnú poruchu.

Z uvedeného dôvodu zákonná sudkyňa odročila pojednávanie nariadené na deň 11. 03. 1999 na neurčito a zároveň bol žiadaný Okresný súd Levice, v akom štádiu sa nachádza konanie o nariadenie ochranného ústavného psychiatrického liečenia navrhovateľa.

S účinnosťou od 01. 06. 2000 bol spis pridelený ďalšiemu zákonnému sudcovi, ktorý prípisom zo dňa 31. 07. 2000 opätovne dopytoval Okresný súd Levice na predmetnú otázku. Okresný súd Levice svojim prípisom doručeným súdu dňa 10. 08. 2000, oznámil, že navrhovateľovi bolo dňa 10. 03. 2000 na verejnom zasadnutí nariadené ambulantné psychiatrické liečenie.

Dňa 31. 08. 2000 zákonný sudca žiadal Okresný súd Levice o oznámenie, či sa nevedie súdne konanie o pozbavenie alebo obmedzenie spôsobilosti na právne úkony navrhovateľa. Správa bola negatívna a bola doručená tunajšiemu súdu dňa 13. 09. 2000.

Dňa 15. 02. 2001 súd vyzval právnu zástupkyňu navrhovateľa, či nedošlo k mimosúdnej dohode, PZ prípisom doručeným súdu dňa 12. 03. 2001 oznámila, že žiada o pokračovanie v konaní.

Od výzvy zo dňa 15. 02. 2001 až do dňa 16. 04. 2003, kedy mi bol spis pridelený, následne už súd vo veci neurobil žiadny úkon.

Ku dňu 16. 04. 2003 mi pridelených na prejednanie o rozhodnutie 414 civilných vecí, ktoré napadli na tunajší súd od roku 1989 do roku 2003 a cca 60 poručenských vecí. Najstaršia právna vec, ktorá mi bola pridelená napadla na tunajší súd 30. 12. 1989, následne sa jednalo o nápad rokov 1990, 1991, 1992, 1994, 1995, 1996 až 2003, teda z uvedeného je zrejmé, že mi bolo pridelených množstvo vecí starších ako označená právna

vec a jednotlivé právne veci som prejednávala a prejednávam výlučne podľa zákonného poradia vakom napadli bez akéhokoľvek nezákonného uprednostňovania alebo obchádzania zákonného poradia.

Vo veci pojednávanie som nariadila na deň 04. 05. 2006, je mi zrejmé, že od pridelenia veci teda od 16. 04. 2003 do 04. 05. 2006 uplynula značná doba, avšak tak ako som uviedla, pri počte pridelených vecí, pri plnom nápade C agendy a pri zvyškovej agende poručenskej, ktorú som prejednávala po dobu jedného roka popri C agende a pri zachovaní zákonného poradia nápadu jednotlivých vecí, pri stanovenom počte troch pojednávacích dní so zohľadnením, že som po nástupe do funkcie musela získavať praktické skúsenosti s výkonom funkcie sudcu postupne, nebolo v mojich objektívnych možnostiach konať inak.

Pojednávanie nariadené na deň 04. 05. 2006 bolo odročené za účelom nariadenia znaleckého dokazovania, následne boli posudzované majetkové pomery účastníkov za účelom zloženia preddavku na trovy znaleckého dokazovania a po vykonaní potrebných úkonov, bolo uznesením zo dňa 10. 07. 2006 teda bezodkladne nariadené vo veci znalecké dokazovanie. Znalkyňa predložila ZP dňa 17. 10. 2006. Znalecký posudok bol zaslaný účastníkom na vyjadrenie.

Následne bolo vo veci konané vo veci priebežne podľa objektívnych možností, boli nariaďované ďalšie pojednávania, komunikácia s účastníkmi konania bola a je zložitá, svoje návrhy na dokazovanie, nové skutkové tvrdenia a dôkazy predkladajú nekoncentrovane, nie sú schopní prispievať k tomu, aby sa dosiahol účel konania tak ako im to ukladá ust. § 101 ods. 1 O. s. p.

Navrhovateľ zmenil právneho zástupcu, nakoľko pôvodná právna zástupkyňa prestala komunikovať s ním ako i so súdom.

Zložitosť veci si vyžiadala aj znalecké dokazovanie znalcom z odboru geodézie, pričom muselo dôjsť k zmene k osobe znalca. V dôsledku plynutia času bolo nutné aktualizovať pôvodne určenú hodnotu rodinného domu, po jej aktualizácii bolo na deň 04. 09. 2012 nariadené pojednávanie, na ktorom by malo dôjsť k vydaniu rozhodnutia vo veci samej.

Záverom konštatujem, že na dĺžku konania podľa môjho názoru má vplyv pracovná preťaženosť, zložitosť veci právna a skutková, ktorá si vyžiadala dve znalecké dokazovania, ako i dôvody na strane účastníkov, či už zdravotného charakteru na strane navrhovateľa,

ako i vo forme sťaženej komunikácie s oboma procesnými stranami, nevynímajúc pôvodnú právnu zástupkyňu navrhovateľa.“

Z obsahu sťažnosti a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 13 C 148/96 ústavný súd zistil rovnaké skutočnosti, ktoré uviedol okresný súd, preto ich považoval za preukázané.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu veci a jeho význam pre s'ťažovateľku.

1. Predmetom konania pred okresným súdom je rozhodovanie o návrhu na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Ide o sporové konanie, ktoré nie je právne zložitú (obdobne napr. IV. ÚS 173/05, III. ÚS 336/07 a III. ÚS 269/2012), pretože v ňom možno využiť stabilizovanú judikatúru všeobecných súdov. Ústavný súd preto neakceptoval vyjadrenie okresného súdu, že išlo o právne zložitú vec. Pokiaľ ide o skutkovú zložitosť predmetného sporu, ústavný súd konštatuje, že prípadná skutková zložitosť veci, ako to uviedol okresný súd (teda nutnosť nariadenia znaleckého dokazovania), nemôže ospravedlniť doterajšiu dobu tohto konania bez právoplatného rozhodnutia vo veci samej.

2. Ústavný súd pri hodnotení správania s'ťažovateľky je toho názoru, že s'ťažovateľka podstatnou mierou neprispela ku vzniku zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní tak, ako na to poukázal okresný súd vo svojom vyjadrení k s'ťažnosti, a uvádzané skutočnosti, ktoré neboli ani bližšie konkretizované, nemali výrazný vplyv na doterajší priebeh konania.

3. Napokon ústavný súd hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd predovšetkým zastáva názor, že napadnuté konanie, ktoré nebolo právoplatne skončené ani po viac ako 16 rokoch od jeho začatia, nie je potrebné osobitne

vyhodnocovať a uvádzať prípadne jednotlivé obdobia nečinnosti okresného súdu (m. m. IV. ÚS 280/2011), pretože v okolnostiach danej veci už samotná dĺžka konania je z ústavnoprávneho hľadiska neakceptovateľná a ničím neospravedliteľná. Procesné úkony okresného súdu boli spočiatku iba sporadické (prvé relevantné pojednávanie sa uskutočnilo až po vyše 10 rokoch od začatia konania 4. mája 2006), a hoci neskôr okresný súd nariadil v rokoch 2007 až 2008 až päť pojednávanií, okresný súd dosiaľ vo veci právoplatne nerozhodol.

Ústavný súd zdôrazňuje, že občianske súdne konanie, ktoré bez meritórneho právoplatného rozhodnutia trvá tak dlho, ako je to v danej veci, možno už len na základe jeho posúdenia v celku považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy (obdobne napr. IV. ÚS 260/04, IV. ÚS 173/05 a III. ÚS 269/2012).

Pri posudzovaní sťažnosti sa ústavný súd vysporiadal aj s vyjadrením okresného súdu, ktorý prípadné prietahy v konaní odôvodnil neprimeraným vysokým nápadom, resp. pracovnou preťaženosťou zákonnej sudkyne. Vyjadrenie okresného súdu v tomto smere ústavný súd neakceptoval, pretože už viackrát uviedol (napr. I. ÚS 23/03, I. ÚS 141/03, II. ÚS 153/06), že nadmerné množstvo vecí (vysoký nápad), v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prietahy, a to len v tom prípade, ak sa na ten účel prijali včas adekvátne opatrenia (m. m. I. ÚS 39/00, I. ÚS 55/02). Okresný súd vo svojom vyjadrení neuviedol žiadne konkrétne skutočnosti, na základe ktorých by bolo možné usudzovať, že v danej veci ide o takýto prípad.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 148/96 došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48. ods. 2 ústavy okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prietahov, a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala aj o priznanie finančného zadost'učinenia v sume 30 000 € z dôvodov v nej uvedených.

Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy aj priznanie finančného zadost'učinenia.

Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Ústavný súd vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 148/96 berúc do úvahy konkrétne okolnosti danej veci považoval

priznanie sumy 6 000 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Sťažovateľka trovy konania vyčíslila sumou 921,46 €.

Ústavný súd podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov priznal sťažovateľke náhradu trov konania v celkovej sume 269,58 € z dôvodu trov právneho zastúpenia (nie ako to požadovala v sťažnosti), a to za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti – vykonané v roku 2012) v sume po 127,16 € a dva režijné paušály v sume po 7,63 € (bod 4 výroku nálezu).

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. septembra 2012